

Θεολογία μεταξύ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2013

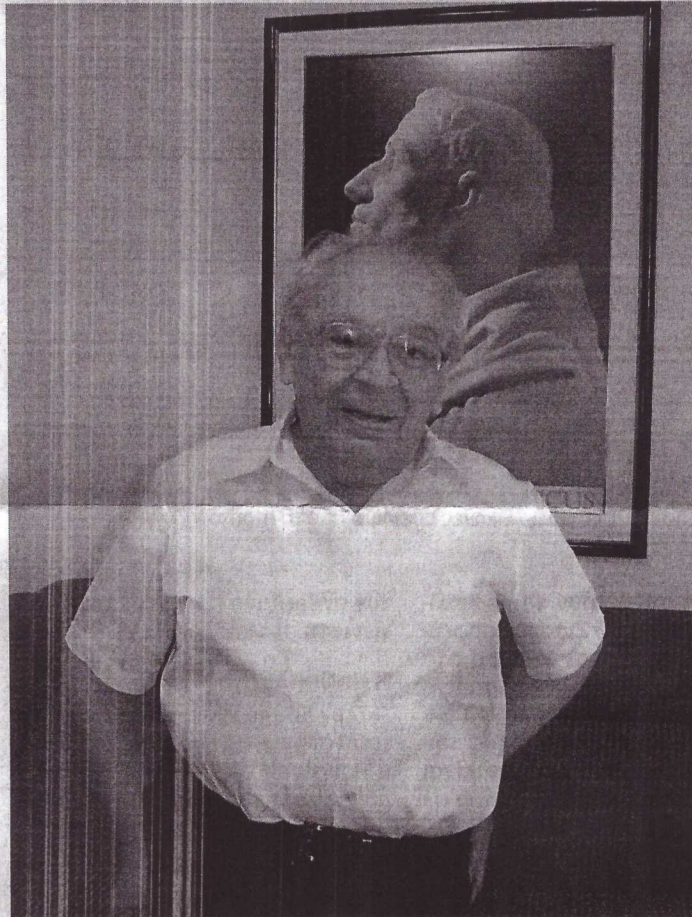
ηθικής και πολιτικής

Η μεγάλη παράδοση των χριστιανών ιερέων των φτωχών στη Ν. Αμερική

ΓΚΟΥΣΤΑΒΟ ΓΚΟΥΤΙΕΡΕΣ
Θεολογία της απελευθέρωσης
μτφρ.: Κ. Παλαιολόγος
επιμ.: Θ. Δρίτσας
εκδ. Άρτος Ζωής

Τον **ΜΙΧΑΛΗ ΠΑΓΚΑΛΟΥ**

Το αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι ο χριστιανισμός δεν είναι πολιτικό πρόγραμμα και δεν προτείνει κάποια πολιτική οργάνωση της κοινωνίας δεν απαλλάσσει τους χριστιανούς από το καθήκον να σκεφτούν τον κόσμο στον οποίο ζουν και να ορίσουν τη θέση τους μέσα σε αυτόν με βάση τις ηθικές κατηγορίες που προσφέρει η βιβλική σκέψη. Η μαρτυρία του Ευαγγελίου πρέπει να δίνεται «μέσα σε όλα τα κοινωνικά και πολιτικά συστήματα». Στις κοινωνίες του ανεπτυγμένου καπιταλισμού ο συρρικνωμένος χριστιανισμός στο κυριακάτικο πρωινό και μόνο μοιάζει συχνά με ένα ξεδοντιασμένο και ακίνδυνο ζώο για το υπερσύστημα της ισχύος. Η αμαρτία, η συγκώρπιση, το έλεος, η ελευθερία, η αγιότητα, η αγάπη και η δικαιοσύνη δεν αντιστοιχούν όμως σε ατομικές ψυχολογικές καταστάσεις ενός θρησκευόμενου ιδιώτη. Είναι όροι μιας γλώσσας και πυλώνες ενός ολόκληρου συστήματος σκέψης και πράξης, του βιβλικού, που βρίσκεται στον αντίποδα της συσσώρευσης της δύναμης και του χρήματος και κάθε πολιτικής και οικονομικής οργάνωσης της κοινωνίας που συνθλίβει τη ζωή και ποδοπατά την αξιοπρέπεια των οικονομικά αδύναμων. Η Βίβλος στηλιτεύει την εξουσία των κυρίαρχων τάξεων και των πλουσίων, ο βιβλικός Θεός ζητάει επιτακτικά τη δικαιοσύνη και την αποκατά-

Ο Θεολόγος Γκουστάβο Γκουτιέρες, ηγετική μορφή του χριστιανικού και πολιτικού κινήματος που ονομάστηκε «θεολογία της απελευθέρωσης».

σταση της αξιοπρέπειας των φτωχών με τους οποίους και ο ίδιος ταυτίζεται, κατά το ευαγγελικό «επεινάσα γαρ, και εδώκατέ μοι φαγείν», (Ματθαίος 25, 35-37).

Ο Θεός των φτωχών

Για τον Γκουστάβο Γκουτιέρες, καθολικό ιερέα και θεολόγο και ηγετική μορφή του μεγάλου χριστιανικού και πολιτικού κινήματος που ονομάστηκε «θεολογία της απελευθέρωσης», ο Χριστός είναι πρώτα από όλα ο Θεός των φτωχών, «όλη η Βίβλος, από την ιστορία του Κάιν και του Αβελ, χαρακτηρίζεται από την αγάπη και την προτίμηση που δείχνει ο Θεός για τους αδύναμους», (σ. 40). Ο εκκλησιαστικός και θεολογικός λόγος που ανάγει το Ευαγγέλιο σε μια «καθαρή πνευματικότητα», χωρίς αλληλεγγύη για τους φτωχούς και τους καταπιεσμένους, στην πραγματικότητα το υποτάσσει στην εξουσία των πλουσίων. Η οπτική του φτωχού, ως «εκλεκτού του Θεού» και πρω-

ταρχικού αποδέκτη της σωτηρίας του, καθορίζει και τον τρόπο με τον οποίο ο Γκουτιέρες αντιλαμβάνεται τη χριστιανική εσχατολογία: η εσχατολογία δεν πρέπει να οδηγεί σε απόσυρση από την κοινωνία και την Ιστορία. Δίνω τη μαρτυρία του Χριστού σημαίνει, αναπόφευκτα, για τον Γκουτιέρες, όπως και για τον Λεβινάς, αναλαμβάνω την ευθύνη για τον άλλο άνθρωπο, για τον φτωχό, τον κατατρεγμένο, τον άρρωστο και τον ξένο. Η μαρτυρία δεν είναι μια εύκολη και ανώδυνη στάση, αλλά σημαίνει αναγκαία τη συγκρούση του μάρτυρα με όλες εκείνες τις οικονομικές και κοινωνικές δομές που συντηρούν και αναπαράγουν τη φτώχεια και την αδικία και γεννούν τον εθνικισμό, τον ρατσισμό και τον φασισμό.

Μακριά από κάθε θεωρητικολογία περί του Θεού, η ίδια η θεολογία χρωματίζεται από αυτή την ηθική εμπειρία. Η ίδια η λέξη «Θεός» αποκτά νόημα μόνο μέσα σε αυτή την ηθική εμπειρία της

αφοσίωσης στους άλλους, που φτάνει ως τη θυσία. Ο Γκουτιέρες καλεί σε έναν συνολικό αναπροσανατολισμό του θεολογικού λόγου προς τα κρίσιμα προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας: όχι σ' ένα νέο θέμα αλλά σ' έναν καινούργιο «τρόπο» να κάνουμε θεολογία. Η θεολογία γίνεται «κριτικός στοχασμός» πάνω στην ιστορική πράξη, (σ. 54 κ.ε.).

Δίκαιη κοινωνία

Η Βίβλος φωτίζει τη σκέψη όσων αγωνίζονται για αγάπη και δικαιοσύνη. Κατά το πρότυπο του βιβλικού Θεού που είναι πρωταρχικά απελευθερωτής —απελευθερωτής από τη δουλεία, απελευθερωτής από την αμαρτία και τον θάνατο—, η θεολογία οφείλει επίσης να γίνει θεολογία της απελευθέρωσης του ανθρώπου από τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές δομές που γεννούν και διαιωνίζουν την αδικία, τον θάνατο και την αμαρτία —αμαρτία που εδώ δεν σημαίνει «αστοχία», αλλά αδικία, ρήξη με το θέλημα του Θεού: «η οικοδόμηση μιας δίκαιης κοινωνίας έχει την αξία της αποδοχής της Βασιλείας του Θεού» (σ. 191).

Ο Χέρμπερτ Μαρκούζε μίλησε, μετά τον Μάη του '68, για την ανάδυση μιας νέας ευαισθησίας ως «πολιτικής δύναμης» και «πράξης». Χωρίς να μετατρέπει τον χριστιανισμό σε μια «πολιτική δύναμη», η «θεολογία της απελευθέρωσης» του Γκουτιέρες θέτει τα μεγάλα ερωτήματα της πράξης που —και μετά το τέλος των «μεγάλων αφηγήσεων»— εξακολουθούν να ισχύουν ακέραια και σήμερα και νοσηματοδοτεί ηθικά αυτή τη «νέα ευαισθησία». Μια Εκκλησία συμβιβασμένη με την καθεστειακή τάξη, την αδικία, τον πλούτο και τη δύναμη είναι, για τον Γκουτιέρες, μια Εκκλησία που προδίδει καθημερινά το Ευαγγέλιο του Χριστού. Η αγάπη δεν μπορεί να μπει αποτελεσματικά στη διαιρεμένη κοινωνία χωρίς την πολιτική ελευθερία, την ισότητα και τη δικαιοσύνη. Οι χριστιανοί οφείλουν να κατανοήσουν ότι η επικράτηση των ιδεωδών του Διαφωτισμού δεν αποτελεί απειλή για την πίστη, αλλά προϋπόθεση για να δοθεί αυθεντικά η χριστιανική μαρτυρία στον σύγχρονο κόσμο.

Η αγάπη δεν μπορεί να μπει αποτελεσματικά στη διαιρεμένη κοινωνία χωρίς την πολιτική ελευθερία, την ισότητα και τη δικαιοσύνη.